

Stručný přehled politiky

Obnova sladkovodních ekosystémů podle nařízení o obnově přírody

Přístup založený na plánu pro provádění na národní úrovni

Hlavní články o NRR

- 4: Suchozemské, pobřežní a sladkovodní ekosystémy
- 9: Propojenost řek
- 14: Příprava NRP
- 15: Obsah národních reformních programů
- 20: Monitorování
- 21: Podávání zpráv

Hlavní sdělení

- Výběr vhodných lokalit pro regeneraci má zásadní význam pro ekologickou obnovu; **posouzení na úrovni povodí mohou pomoci určit prioritní lokality a opatření a maximalizovat přínosy obnovy**, viz **doporučení 1**.
- Regenerace biologické rozmanitosti sama o sobě nestačí k posouzení úspěšnosti obnovy; **prováděcí orgány by mohly začlenit ukazatele biologické rozmanitosti a fungování ekosystémů do rámců monitorování národního plánu obnovy (NRP)**, viz **doporučení 2**.
- Zaměření se pouze na jeden tlak může omezit ekologickou obnovu; **národní orgány mohou využívat integrované přístupy, které řeší více příčin zhoršování stavu sladkovodních ekosystémů**, viz **doporučení 3**.
- Při dlouhodobé obnově sladkovodních ekosystémů mohou být přínosem místní znalosti a trvalé zapojení. **Národní orgány mohou tuto činnost posílit tím, že budou podporovat participativní monitorování a výměnu poznatků**, viz **doporučení č. 4**.
- Fragmentace biotopů omezuje obnovu sladkovodních ekosystémů; **národní orgány mohou začlenit ekologickou propojenost do plánování obnovy**, viz **doporučení č. 5**.
- Účinná obnova vyžaduje spolehlivé důkazy; **společné pokyny, harmonizované monitorování a společné datové standardy mohou podpořit provádění národních obnovovacích plánů (NRP) a adaptivní řízení**, viz **doporučení č. 6**.

Úvod: Jak vám může tento přehled pomoci?

Nařízení EU o obnově přírody (NRR) stanoví povinnosti v oblasti obnovy sladkovodních ekosystémů prostřednictvím cílů pro suchozemské, pobřežní a sladkovodní ekosystémy (**článek 4**), opatření k obnově propojenosti toků a funkcí přírodních niv (**článek 9**) a povinnosti v oblasti monitorování a podávání zpráv (**články 20 a 21**). Prostřednictvím **národních plánů obnovy (NRP)** budou členské státy tato opatření k obnově plánovat, provádět a sledovat. Obnova sladkovodních ekosystémů vyžaduje stanovení prioritních opatření na úrovni povodí, řešení různých příčin zhoršování stavu, obnovení ekologické propojenosti a zavedení spolehlivých postupů pro monitorování a adaptivní řízení.

Tento dokument obsahuje doporučení pro vnitrostátní orgány, správce povodí a odborníky v oblasti obnovy, jejichž cílem je podpořit přípravu a realizaci národních programů

obnovy (NRP). Je součástí série čtyř informačních dokumentů o provádění, které se zabývají lesními, sladkovodními, mořskými a pobřežními a městskými ekosystémy. Čtenáři mohou považovat přehled o lesním ekosystému za obzvláště relevantní. Doporučení jsou uspořádána do postupného plánu, který zahrnuje: i) přípravu, zveřejnění a počáteční provádění národního plánu obnovy (NRP); ii) plnění cílů obnovy do roku 2030; a iii) dlouhodobé monitorování, podávání zpráv a adaptivní provádění po roce 2030.

Na základě poznatků z projektů financovaných v rámci programu BiodivRestore **COSAR**, **FreshRestore**, **ForestFisher** a **RESTOLINK**, tato zpráva zdůrazňuje praktické přístupy k realizaci, jejichž cílem je posílit plánování obnovy sladkovodních ekosystémů, jejich provádění a dlouhodobá ekologická regenerace.

Doporučení: Přístup založený na plánu pro přípravu a realizaci národního reformního programu (NRP)

Jak je znázorněno na **obrázku 1**, doporučení jsou koncipována jako postupný plán, který má podpořit přípravu a realizaci národního programu obnovy (NRP) a postupné dosahování cílů v oblasti obnovy. Následující doporučení jsou uspořádána podle těchto fází implementace.

Obrázek 1 – Doporučení pro fázi přípravy, přezkumu a počáteční implementace národního reformního programu

Příprava, přezkum a počáteční implementace NRP (0–2 roky / 2026–2028)

Doporučení č. 1: Identifikace a stanovení priorit možností obnovy sladkovodních ekosystémů pomocí ekologického posouzení na úrovni povodí

Články 4 a 9 nařízení NRR ukládají členským státům povinnost stanovit a provádět opatření k obnově sladkovodních ekosystémů, včetně opatření ke zlepšení propojenosti řek a k obnově přirozených funkcí nív.

Úřady se vyzývají, aby při určování prioritních oblastí pro obnovu a výběr opatření v rámci národních programů obnovy (NRP) využívala hodnocení na úrovni povodí, která zahrnují ekologický stav, propojenost, mapování tlaků a očekávané přínosy obnovy.

Případová studie 1: Využití kontextu povodí ke zlepšení stanovení priorit při obnově

V rámci projektu COSAR bylo analyzováno 226 projektů obnovy řek po celé Evropě s cílem zjistit, proč některá opatření v oblasti obnovy přinášejí lepší ekologické výsledky než jiná. Analýza ukázala, že na úspěšnost obnovy mají velký vliv podmínky v povodí, způsob využívání okolní půdy a rozsah zásahu. Samotné charakteristiky dané lokality nemusí plně vysvětlovat výsledky ekologické obnovy; je třeba vzít v úvahu i širší povodí.

Doporučení č. 2: Vypracovat protokol pro monitorování obnovy, který zohlední ukazatele biologické rozmanitosti a fungování ekosystémů

Články 20 a 21 nařízení NRR ukládají členským státům povinnost sledovat pokrok v oblasti obnovy a podávat zprávy o výsledcích provádění.

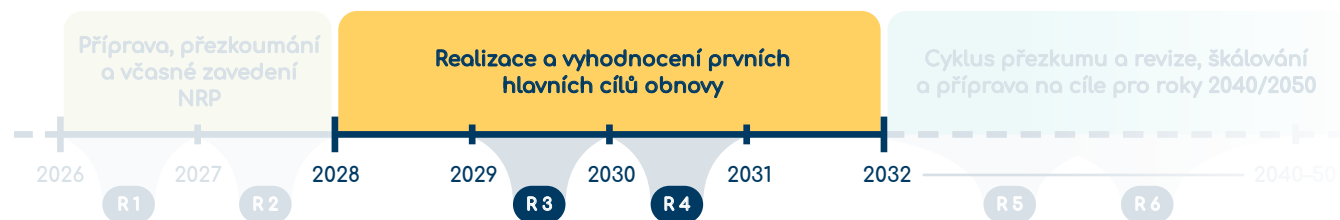
Národní orgány by mohly zavést monitorovací rámce, které posuzují jak strukturu ekosystému (např. biologickou rozmanitost a stav stanovišť), tak fungování ekosystému (např. koloběh živin, interakce v potravním řetězci a hydromorfologické procesy). To může přispět k lepšímu pochopení účinnosti obnovy, podpořit adaptivní řízení a posílit dlouhodobé hodnocení výsledků obnovy sladkovodních ekosystémů.

Případová studie 2: Vypracování harmonizovaných rámců pro hodnocení obnovy sladkovodních ekosystémů

Společnost RESTOLINK vyvinula a otestovala harmonizovaný monitorovací rámec, jehož cílem je posoudit, jak se obnova řek promítá do biologické rozmanitosti a fungování ekosystémů v různých environmentálních podmínkách a kontextech obnovy. Výsledky ukázaly, že tyto dva atributy ekosystému poskytují doplňující informace o výsledcích obnovy a odhalují různé dimenze ekologické obnovy.

Obrázek: Hnědý medvěd lovící ryby

Obrázek 2 – Doporučení pro realizaci a hodnocení fáze „První hlavní cíle obnovy“

Realizace a vyhodnocení prvních hlavních cílů obnovy (2–6 let / 2028–2032)

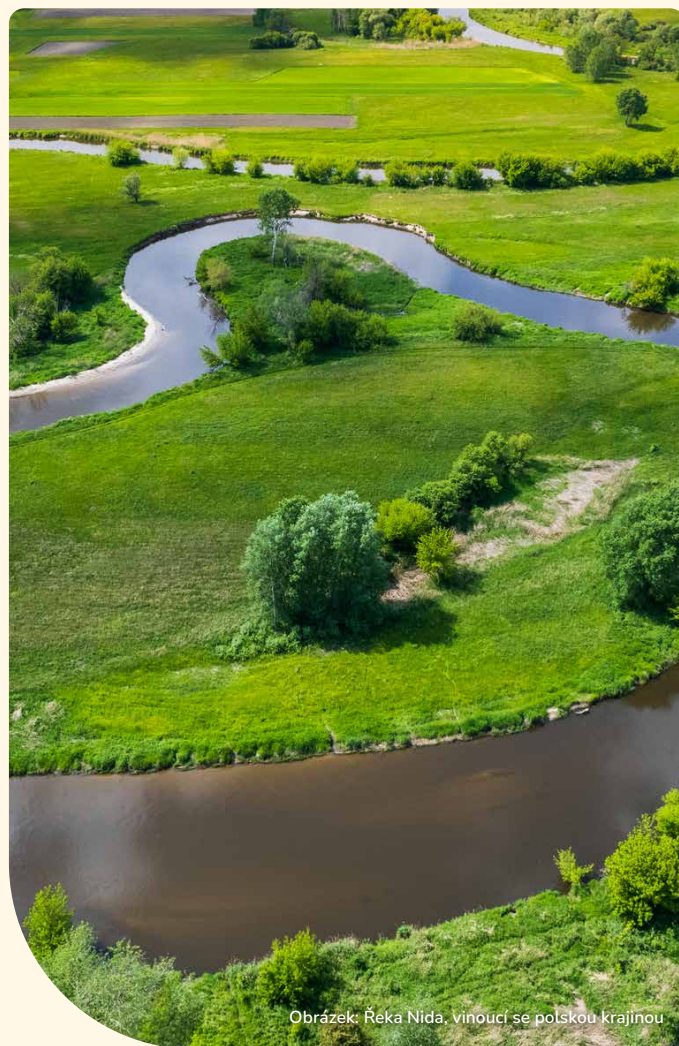
Doporučení č. 3: Navrhnout opatření k obnově s ohledem na řadu vzájemně se ovlivňujících tlaků

Články 4 a 9 nařízení o vodě (NRR) ukládají členským státům povinnost zavést opatření, která zlepší stav, propojenost a fungování sladkovodních ekosystémů.

Národní orgány by mohly upřednostnit integrované programy obnovy, které řeší více tlaků současně, zejména tam, kde je ekologická obnova omezena několika vzájemně se ovlivňujícími faktory vedoucími k degradaci.

Případová studie č. 3: Porozumění různým tlakům působícím na sladkovodní ekosystémy

Projekt FreshRestore zkoumal, jak různé environmentální tlaky ovlivňují biologickou rozmanitost sladkovodních ekosystémů a fungování těchto ekosystémů v rámci evropských jezerních soustav. Projekt, který kombinoval ekologické modelování, terénní pozorování, analýzu stabilních izotopů a rozsáhlé datové soubory, zkoumal, jak obohacování živinami, změny stanovišť, invazivní druhy a změny ve využívání půdy ovlivňují sladkovodní potravní sítě a ekologické procesy. Díky sledování interakcí napříč různými trofickými úrovněmi a za různých environmentálních podmínek přinesl tento projekt nové poznatky o tom, jak různé tlaky vzájemně působí a jak se šíří v rámci sladkovodních potravních sítí a ekosystémových procesů.

Obrázek: Řeka Nida, vinoucí se polskou krajinou

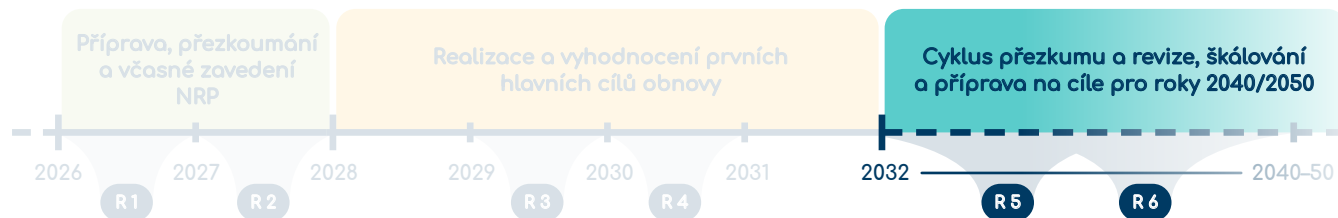
Doporučení č. 4: Začlenění participativního monitorování a výměny poznatků do programů obnovy sladkovodních ekosystémů

Článek 4 NRR ukládá členským státům povinnost plánovat a provádět opatření k obnově sladkovodních ekosystémů, zatímco **články 14 a 15 NRR** vyžadují zapojení zainteresovaných stran a popis jejich účasti v národních obnovovacích plánech (NRP).

V rámci výzkumných projektů, které jsou předmětem tohoto dokumentu, byly využity participativní přístupy k propojení vědeckých poznatků s potřebami v oblasti řízení, čalostmi zainteresovaných stran a postupy při obnově. **Členské státy** by mohly v rámci programů obnovy podporovat participativní monitorování, zapojení zainteresovaných stran a strukturovanou výměnu poznatků, a tím doplnit formální monitorovací aktivity, posílit komunikaci mezi výzkumníky a odborníky z praxe a podpořit adaptivní obnovu sladkovodních ekosystémů v průběhu času.

Případová studie č. 4: Podpora participativního monitorování sladkovodních zdrojů

S cílem posílit monitorování sladkovodních ekosystémů a zapojení zainteresovaných stran spolupracovala organizace ForestFisher s platformou **ICTIO** – platformou pro občanskou vědu, která uživatelům umožňuje zaznamenávat pozorování ryb a přispívat ekologickými informacemi k širším monitorovacím aktivitám – a přispěla k jejímu zdokonalení. Tento nástroj byl vyvinut za účelem podpory sběru dat, výměny poznatků a zapojení veřejnosti do správy sladkovodních zdrojů. Díky tomuto přístupu projekt ukázal, jak mohou místní pozorování doplňovat vědecké monitorování a zároveň posilovat zapojení místních komunit do ochrany sladkovodních ekosystémů.

Obrázek 3 – Doporučení pro fázi cyklu přezkumu a revize, škálování a přípravy na cíle pro roky 2040/2050

Cyklus přezkumu a revize, škálování a příprava na cíle pro roky 2040/2050 (6+ let / 2032 Onwards)

Doporučení č. 5: Zlepšení propojenosti sladkovodních ekosystémů prostřednictvím plánování obnovy v měřítku sítě

Články 4 a 9 nařízení NRR ukládají členským státům povinnost provádět obnovovací opatření, která zlepšují stav, propojenost a fungování sladkovodních ekosystémů.

Po vyřešení problémů s izolovanými překážkami v povodích mohou vnitrostátní orgány začlenit hodnocení propojenosti v měřítku celé sítě do procesů plánování obnovy a stanovování priorit, aby v dlouhodobém horizontu podpořily soudržnější a odolnější výsledky obnovy sladkovodních ekosystémů.

Případová studie č. 5: Určení priorit propojenosti v rámci sladkovodních sítí

Obnova propojenosti znamená více než jen odstranění překážek nebo obnovení izolovaných úseků řek, neboť ekologické přínosy závisí na pohybu druhů a propojení biotopů v rámci sladkovodních systémů. Společnost ForestFisher využila modelování rozšíření druhů a scénáře budoucího klimatu a využívání půdy k prozkoumání toho, jak úbytek lužních lesů, změny klimatu a fragmentace stanovišť ovlivňují vhodnost sladkovodních stanovišť a pohyb druhů, čímž zdůraznila význam plánování obnovy v měřítku širších ekosystémů.

Doporučení č. 6: Vypracovat společné technické pokyny a standardy pro nakládání s daty v oblasti obnovy sladkovodních ekosystémů

Články 15 a 20 a článek 21 nařízení NRR ukládají členským státům povinnost plánovat, sledovat a podávat zprávy o provádění obnovy a jejích výsledcích.

Rozdíly v metodách monitorování, přístupech k hodnocení a dostupnosti dat mohou ztěžovat srovnání výsledků obnovy mezi jednotlivými projekty a povodími. Členské státy mohou zavést společné technické pokyny, standardizované protokoly pro monitorování a interoperabilní datové systémy. To může přispět ke sjednocení postupů při provádění obnovy, podpořit adaptivní řízení a posílit dlouhodobé podávání zpráv v rámci NRR.

Případová studie č. 6: Vytváření společných rámců pro hodnocení obnovy sladkovodních ekosystémů

Posouzení úspěšnosti obnovy může být náročné, pokud se v jednotlivých projektech používají různé ukazatele, přístupy k monitorování a definice ekologické obnovy. Projekt RESTOLINK vyvinul harmonizované protokoly pro sběr dat a hodnotící rámce, které umožňují jednotné hodnocení výsledků obnovy v různých klimatických, biogeografických a obnovovacích kontextech.

Odkaz na zdroj

COSAR
ForestFisher

FreshRestore
RESTOLINK

Vědecké publikace použité v tomto informačním přehledu jsou uvedeny v informačním listu k tomuto přehledu, který si můžete stáhnout na adrese: www.biodiversa.eu/policy-briefs

Fotografie:

str. 1 (záhlaví) – Horské jezero Oeschinen v Kanderstegu, Švýcarsko
2024, autor: Daniil Korbut, zdroj: Unsplash
str. 2 – Medvěd hnědý, místo výskytu neznámé
2023, autor: Lori Stevens, zdroj: Unsplash
str. 3 – Řeka Nida, Polsko
2022, autor: merc67, zdroj: iStock

Kontakt

contact@biodiversa.eu | www.biodiversa.eu

 @biodiversa.eu

 @biodiversaplus

O tomto souhrnu zásad

Tento souhrn politických doporučení je součástí série, jejímž cílem je poskytnout tvůrcům politik zapojeným do provádění nařízení o obnově přírody politická doporučení vycházející z výsledků projektů financovaných v rámci programu BiodivRestore.

Sérii politických zpráv Biodiversa+ najdete na adrese www.biodiversa.eu/policy-briefs/.

Tato publikace byla zadána organizací BiodivRestore, která dohlížela nad jejím prováděním. Producenty byli Eli Morrell (Nature4Sqaured) a Iris Visser (Nature4Sqaured) za podpory Cloé Durieux a Julie de Bouville; grafickou úpravu provedla Kelly Hartholt.

Představené klíčové výsledky výzkumu byly společně vypracovány a ověřeny koordinátory projektů COSAR, FreshRestore, ForestFisher a RESTOLINK, financovaných v rámci programu BiodivRestore.

Financováno Evropskou unií. Uvedené názory a stanoviska jsou však výhradně názory autora (autorů) a nemusí nutně odrážet stanovisko Evropské unie. Za tyto skutečnosti nelze činit odpovědnou ani Evropskou unií, ani poskytovatele dotace. Tento výstup možná ještě nebyl schválen Evropskou komisí a může se změnit.

Projekt je spolufinancován
Evropskou unií na
základě dohody o grantu č. 642426

Vydáno v červnu 2026